

УДК 930.25(477.61)

К. М. БЕЗГІНСЬКА, Т. А. ЛИСЕНКО*

90 РОКІВ ДЕРЖАВНОМУ АРХІВУ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Досліджено історію створення та функціонування Державного архіву Луганської області. Висвітлено найважливіші події із життя установи, наведено відомості про склад та зміст документальної бази архіву.

Ключові слова: Державний архів Луганської області; архівний фонд; архівний документ.

Архіви нашої держави містять безцінні свідоцтва історії України, що є невід'ємною частиною світової інтелектуальної скарбниці. Документальний ресурс обслуговує нагальні потреби наших співгромадян, сприяє процесам державотворення та міжнародної інтеграції країни.

Архівна галузь Луганщини має свою історію і зберігає історію цієї області. Державний архів Луганської області, організований у 1925 році, пройшов непростий шлях становлення, ставши високоавторитетною історико-архівною, науково-дослідною установою.

Літопис Державного архіву Луганської області починається з утворення на Донбасі трьох окружних архівних управлінь (окрархівів) на підставі постанови Ради Народних Комісарів (РНК) УРСР від 10 червня 1925 року.

На території Луганщини утворилось дві такі структури: 10 вересня 1925 року розпочало функціонувати Луганське Окружне Архівне Управління (далі – ЛОАУ), а 30 вересня 1925 року – Старобільське Окружне Архівне Управління (далі – СОАУ), що належали до II категорії державних архівних закладів та мали подвійне підпорядкування – окружний виконавчий комітет ради робітничих, селянських та червоноармійських депутатів і Центральне архівне управління УРСР¹.

Першим завідувачем ЛОАУ був призначений Микола Трифонович Стрельцов, а СОАУ – Єфим Димитрович Ячменьов.

---

* *Безгинська Катерина Миколаївна* – директор Державного архіву Луганської області.

Лисенко Тетяна Анатоліївна – заступник директора – головний зберігач фондів Державного архіву Луганської області.

На ЛОАУ покладались обов'язки забезпечення обліку, зберігання та реставрації архівних документів, нагляду за роботою із впорядкування документів в архівах організацій і установ, видавання довідок.

Ділові папери того часу свідчать про труднощі, що виникали у роботі щодо комплектування архівних документів, оскільки багато з них було знищено в роки жовтневої революції та громадянської війни. Зокрема, лист рудоуправління "Паризька комуна" Державного Кам'яновугільного Тресту "Донвугілля" від 19.02.1926 року до ЛОАУ: "Сообщаем, что архивы за 1917, 1918, 1919, 1920 и 1921 г.г. в период гражданской войны не формировались, а имеющийся делопроизводственный материал в зависимости от перемены власти и отступлений армий, вывозился то одной, то другой стороной или просто расхищался на месте. Так известно, что часть материала была вывезена в Дебальцево, в бытность там ЦПКП, часть в Артемовск /Бахмут/ и где этот материал находится в настоящее время – неизвестно, так что рудоуправление архива за этот период не имеет..."².

Міжвідомча роз'єднаність підприємств, організацій та установ негативно впливала на комплектування архівних документів. Керівники багатьох підприємств недооцінювали значення ділових паперів, не забезпечували їх зберігання.

Після створення ЛОАУ нагальною постала проблема виділення відповідних обладнаних приміщень для надійного збереження зібраних документів.

Так, 3 грудня 1925 року завідувач ЛОАУ М. Т. Стрельцов у листі до Секретаріату президії Луганського окрвиконкому просить виділити додаткове приміщення та аргументує це тим, що виявлені архівні документи установ, підприємств округу, приблизна кількість яких повинна надійти в першій половині 1926 року – 2000 пудів, розміщуватися у діючому приміщенні не зможуть³.

Подібні застереження упродовж перших років роботи ЛОАУ надходили в різні інстанції: до Центрального архівного управління, президії окрвиконкому тощо. У травні 1928 року новий завідувач ЛОАУ Ісаєвський Н. А. доповідає Центральному Архівному Управлінню у місті Харкові: "Ознакомившись с положением окрархива, я поднял перед новым председателем окрисполкома вопрос о немедленном подыскивании другого помещения для архива, т.к. его признала совершенно непригодным специально созданная мною комиссия"⁴.

Тільки у 1928 році ЛОАУ було відведено нове приміщення – будівля колишнього монастиря⁵, який розташований у зоні затоплення ріки Луганки. В архівосховищах було настільки холодно та сиро, що постало питання про їх втрату. Для створення нормальних умов потрібно було здійснити капітальний ремонт будівлі і приміщень. Але після повені, навесні 1929 року, архівні фонди ЛОАУ були своєчасно пере-

везені із будинку колишнього монастиря до приміщень Луганського окрвиконкому та окрміліції.

Невдалий вибір приміщення для архіву спонукав Укрцентрархів порушити це питання перед Луганським окрвиконкомом.

Влітку 1929 року приміщення було знайдено – ЛОАУ розмістилося у будинку клубу “Будівник” за адресою: вул. Леніна, б. 27.

У жовтні 1929 року після закінчення капітального ремонту всі архівні фонди перевезли за новою адресою.

Слід зазначити, що на підприємствах, в установах та організаціях були фактично відсутні особи, які могли б виконувати роботу із впорядкування документів. Тому у 1926–1929 роках сюди долучалися викладачі та студенти навчальних закладів, зокрема, Донецького інституту народної освіти у місті Луганську (нині Луганський національний університет ім. Тараса Шевченка).

Старобільським архівістам доводилося приймати від підприємств та організацій найчастіше неупорядковані документи та витратити багато часу на самостійну їх систематизацію.

Невтомна праця архівістів того часу мала свої успіхи, про що свідчать документи. Зокрема, у звіті про роботу ЛОАУ за III квартал 1925–1926 рр. завідувач М. Т. Стрельцов наголошує: “Три четверти года архивного строительства усилиями незаметных работников, количество которых тоже незаметное /3 чел./, несмотря на плохие условия бюджета, малое внимание со стороны ОКРИКа и других организаций, все-таки сумело проделать ряд организационных работ по концентрации, упорядочению и созданию в Луганском округе Единого Государственного фонда Украины”⁶.

За цей час до ЛОУА було прийнято на державне зберігання 40 фондів, що складає 50000 од.зб., проведено обстеження архівів 44 установ, підприємств та організацій⁷.

Залучення наукової громадськості дало змогу ширше використовувати документи для популяризації архівної справи. Найбільш вагомий внесок у розвиток архівної справи на Луганщині зробив учений-архівіст Вадим Олексійович Фесенко. Саме він, з метою ґрунтовного вивчення історії виникнення міста Луганська, запропонував порушити клопотання щодо повернення цінних документів Південно-гірничого промислового з’їзду від Харківського університету, наполягав на пере-

дачі історичних ділових паперів музеїв до ЛОАУ⁸.

Упродовж короткого часу він написав декілька статей. Особливу увагу громадськості привернула стаття “До постанови архівної справи на Луганщині”, у якій автор дає детальний аналіз стану архівного будівництва в регіоні, визначає основні напрями діяльності архівістів, характеризує найважливіші комплекси документів. У статті “Про значення архівів” Вадим Олексійович у популярній формі розповідає про документальне багатство архівів та надає поради щодо питань комплектування архівів, первинної обробки документів.

Перебуваючи на посаді завідувача окружного архівного управління з 1929 року, він підняв ЛОАУ на достатній науковий рівень та ініціював створення архівної бібліотеки. Із доповідної записки О. В. Фесенка до Президії Луганського окрвиконкому у 1929 році: “Луганський архів сконцентрував значну кількість (до 1 000 лін. метрів) архівних матеріалів величезної архівної вартості. Тут і матеріали з 1796 року, що освітлюють історію кріпацької промисловості, це знамениті архіви Ливарного заводу, заводів ім. Жовтневої революції, ім. тов. Ворошилова, рудоуправління Брянки, Кадіївки та ін., дають цінний матеріал для вивчення історії промисловості останніх часів царизму та початку соціалістичного будівництва... Наукове розроблення скарбів Луганського окрархіву тільки починається... Необхідно, щоб окрархіви своєчасно підготувалися до задоволення потреб різних наукових організацій. Щоб задовольнити ці потреби, окрархів повинен сам бути науково озброєною, підготовленою організацією. Між тим у Луганського окрархіву нема своєї бібліотеки. Луганський окрархів звертається до Президії ОВК із проханням асигнувати відповідну суму на влаштування бібліотеки”⁹.

З 1929 року ЛОАУ переведено з другої на першу категорію державних архівних управлінь – це результат багатогранної роботи завідувачів ЛОАУ у перші роки його становлення: М. Т. Стрельцова (10.09.1925 р. – вересень 1926 р.), Ж. М. Каїнсона (вересень 1926 р. – 08.05.1928 р.), Н. А. Ісаєвського (08.05.1928 р. – 23.03.1929 р.), В. О. Фесенка (23.02.1929 р. – 03.04.1929 р.), Мальцева П. (03.04.1929 р. – 13.11.1929 р.).

Відповідно до постанови ВУЦВК від 10 листопада 1931 року за № 21/156 окружні архівні управління Луганщини реорганізовувалися у державні історичні архіви¹⁰.

Упродовж 1932 року на Луганщині тривала організація міських і районних архівів. Були створені Луганський, Ворошиловський (нині Алчевський), Кадіївський (нині Стахановський), Краснолуцький міські держархіви та 14 районних держархівів¹¹.

У 1930–1932 роках штат Луганського державного історичного архіву складався з 11 працівників. Структура установи мала такі сектори: агітаційно-технічний, сектор агітації, пропаганди та наукової публікації документів та групи обслуговування. З 1933 року сектори та групи обслуговування було ліквідовано – архів став безструктурним із збільшенням чисельності працівників штату до 19¹².

У складних умовах працювали співробітники Старобільського державного історичного архіву, які упродовж 1931–1935 років чотири рази переміщали документи з одного приміщення до іншого. Всі переміщення проходили насильницьким шляхом. Так, у 1933 році документи перевозились ув'язненими Старобільської тюрми за розпорядженням экс-начальника окружного відділу НКВС І. Дроздова. Як результат, багато архівних документів було навмисно пошкоджено. У 1934 році співробітники архіву категорично відмовились перевозити архівні документи до сирого підвалу, за що були заарештовані за розпорядженням секретаря окружного партійного комітету (ОПК) Тимченка, а ділові папери викинуті через вікно на сніг для перевезення. Тільки у 1935 році Старобільському державному історичному архіву було виділено двоповерхове приміщення¹³.

З червня 1938 року було утворено Ворошиловградську область. На її території організувалося Ворошиловградське обласне архівне управління, а Ворошиловградський державний історичний архів було реорганізовано у Ворошиловградський обласний історичний архів¹⁴. У 1958 році область було перейменовано на Луганську, й так вона проіснувала до 1970 року, коли їй знову було повернено назву Ворошиловградська, а з 1990 року назву знову змінено на Луганську. Відповідно до зміни назви області змінювалася і назва архіву.

Архівісти Луганщини за 1939–1941 роки провели ґрунтовну роботу щодо комплектування архівних документів установ, підприємств та організацій, здійснювали значну наукову, публіцистичну та методичну діяльність. Якщо у 1939 році у Ворошиловградському обласному історичному архіві було на обліку 787 фондів, що складає 215839 од.зб., то до 1941 року їх стало 908 на 301238 од.зб.¹⁵

Разом з усією Україною архів пережив страшні роки Другої світової війни, коли безцінні історичні джерела зазнали непоправних втрат: нищилися, вивозилися за кордон, зникали безслідно.

У серпні 1941 року, у зв'язку із загрозою окупації області німецькими загарбниками, усі цінні документи (секретні, оборонні, оперативно-довідкові, науково-історичні) Ворошиловградського обласного та

Старобільського історичних архівів було евакуйовано до Казахстану (м. Актюбінськ), а з початку 1942 року – до Уралу (м. Золотоуст Челябінської області)¹⁶.

З 908 фондів Ворошиловградського обласного державного архіву було евакуйовано 350 фондів, що складають 130 000 од. зб., а залишено в архіві – 558 (171 238 од. зб.). Відповідно, з 816 фондів Старобільського історичного архіву було евакуйовано 216 (40 331 од. зб.), а залишено в архіві – 600 (100 000 од. зб.).

Німецькі окупанти одну половину першого поверху будинку обл-архіву у м. Ворошиловграді зробили конюшнею, а у другій організували казарму для італійських солдат. На другому поверсі розмістилася жерстяна майстерня. З 558 фондів (171 238 од. зб.), що знаходилися в архіві після звільнення від окупантів міста, частково зберігся тільки 31 фонд, що складав 157 од.зб. Архівні справи були виявлені на підлозі у піску із сміттям. Інші архівні документи були знищені одночасно із устаткуванням та майном архіву¹⁷.

Повністю було знищено та пограбовано архівні документи, устаткування та майно Старобільського історичного архіву, міських і районних архівів.

Усього за час німецько-фашистської окупації було знищено та вивезено 4151 архівний фонд на 1 019 948 од. зб., що знаходились на державному зберіганні в архівних установах області.

Під час звільнення території від окупантів відновлювалась робота архівних установ області: 12 лютого 1943 року – у Старобільському історичному архіві, 15 березня 1943 року – у відділі державних архівів Управління НКВС УРСР у Ворошиловградській області та Ворошиловградській обласний державний архів (далі – облдержархів), 1 січня 1944 року – у 36 міських та районних архівів, що функціонували до окупації області.

У жовтні 1943 року Старобільський історичний архів припинив свою діяльність. У березні 1945 року були реєвакуйовані архівні документи, розміщені в архівосховищах облдержархіву, з міст Актюбінськ та Златоуст.

У 1943 році основну увагу архівістів було сконцентровано на виконанні наказу НКВС УРСР від 13 серпня 1943 року № 006 щодо збору документів оперативно-чекістського і народно-господарського значення закладів від організацій та підприємств, що діяли під час окупації області, їх концентрації та науково-технічної обробки в облдержархіві. На основі зібраних документів архівісти підготували два збірники: “Окупаційний режим німецько-фашистських загарбників на Україні у 1943–1944 р.р.” та “Україна у Великій Вітчизняній Війні”¹⁸. Упродовж року працівники архівних установ області здійснювали збір спогадів репатрійованих громадян, які повернулися з німецької неволі.

Також були зібрані записи спогадів мешканців області та твори учнів про час окупації цього регіону. Таких спогадів було зібрано 4646, всі вони надійшли на зберігання до облдержархіву.

Всього у 1943 році було зібрано та передано на державне зберігання 182 фонди (1593 од. зб.). На облік були прийняті газети, листівки, фотографії, що відображають події на Луганщині у період окупації¹⁹.

У 1944 році в облдержархіві створено 6 структурних підрозділів із штатною чисельністю 13 працівників: відділ дореволюційних фондів, відділ фондів Жовтневої соціалістичної революції та соціалістичного будівництва, відділ секретних фондів, відділ науково-довідкової літератури, канцелярія та господарча частина²⁰.

Поступово штат архіву збільшувався. Так, у 1956 р. налічувалося 17,5 працівників архіву, у 1965 – 1976 роках – 19 осіб, у 1977–1978 роках – 21, що дало змогу приділити більше уваги науковій діяльності.

Науково-публіцистична робота колективу архіву в п'ятдесяті роки була спрямована на підготовку хронологічного довідника про німецьку окупацію населених пунктів області та їх звільнення²¹.

Архівісти проводили ґрунтовну роботу щодо оприлюднення архівних документів у архівознавчих журналах і місцевій пресі, зокрема за 1959–1964 роки було опубліковано 75 статей та інформацій з використанням архівних документів.

У шістдесяті роки колектив облдержархіву брав участь у підготовці низки збірників документів за різними тематиками: інтернаціональні зв'язки трудящих Донбасу з робітниками зарубіжних країн, історія Луганського паровозобудівного заводу²².

Для багатотомного видання «Історія міст і сіл Української РСР» архівісти підготували нариси про міста Луганськ, Щастя і Лутугине. Також працівниками архіву було проведено роботу з виявлення документів у центральних та обласних державних архівах, що стали історичною базою для написання нарисів з історії міст Старобільська, Алчевська, Лисичанська, Біловодська²³.

З 1962 року за ініціативою співробітників облдержархіву Луганське радіо запровадило спеціальну передачу “Знай свій край”. Так, за 1962–1966 роки було проведено 36 радіопередач, у тому числі серійних, один раз на квартал, у яких розповідалося про маловідомі сторінки з історії Луганщини.

70-і роки ознаменувалися важливою подією для архівістів облдержархіву. У 1975 році було розпочато будівництво нової будівлі обласного архіву, розрахованого на збереження 2 млн. архівних справ, за адресою – вул. Советська, 85. Також було розпочато роботу над Довідником найважливіших змін щодо адміністративно-територіального поділу Луганської області за 1920–1970 роки.

Співробітниками облдержархіву у 1970 році була завершена робота з виявлення документів для видання книги з Історії міст та сіл Луганської області. За час її проведення було переглянуто 25840 од.зб., 120 комплектів газет та 220 комплектів журналів.

Активну участь у написанні нарисів та історичних довідок взяли співробітники облдержархіву: М. Ф. Єременко – автор нарисів про місто Лутугине, Л. А. Русакова – співавтор нарисів про місто Антрацит, В. В. Крутіков – автор нарисів про місто Щастя.

У кінці 1976 року облдержархів розпочав приймання на державне зберігання від обласного телерадіокомітету фотодокументів.

Нова віха в історії облдержархіву розпочалася у 80-ті роки. Було здійснено переміщення архівних документів у нову будівлю, за адресою – вул. Советська, 85, будівництво якої тривало 10 років. Розпочато перевірку наявності та стану переміщених справ. Значно збільшилася кількість дослідників у читальному залі облдержархіву. Якщо у 70-х роках вона не перевищувала 80 осіб за рік, то наприкінці 80-х збільшилася до 264.

Напружена та відповідальна робота луганських архівістів не залишилася непомітною. За багаторічну плідну працю на теренах архівної справи у 1988 році знаком “Відмінник архівної справи СРСР” були нагороджені співробітники облдержархіву: старший архівіст С. Г. Шапошнікова, археограф II категорії Г. Г. Плетньова.

У кінці 80-х – на початку 90-х розпочалася динамічна трансформація політичного та економічного життя нашого суспільства. За роки незалежності України відбулася глобальна демократизація архівної галузі.

Співробітниками облдержархіву упродовж наступних п’яти років було розсекречено близько 5 тисяч справ.

У 1993–1994 роках від Управління Служби Безпеки України в Луганській області облдержархів прийняв на державне зберігання 59566 фільтраційних справ репатрійованих з Німеччини громадян та 13675 архівно-слідчих справ на громадян, репресованих у 20–50-х рр. ХХ ст.

Цей документальний масив вводиться до наукового обігу, використовується під час виконання запитів громадян соціально-правового характеру і містить цінний маловивчений матеріал про долю луганчан у роки Другої світової війни.

На ці роки припадає значне збільшення кількості звернень громадян за довідками та дослідників у читальних залах облдержархіву. За 2,5 роки (1993 – червень 1995) було підготовлено 24876 довідок соціально-правового характеру та прийнято у читальних залах близько 650 науковців.

Прийняті від Управління Служби Безпеки України в Луганській області документи дають змогу більш детально встановити причини та масштаб масового терору, прослідкувати інтенсивність політичних репресій у конкретні історичні періоди та їх спрямованість проти окремих соціальних, етнічних, політичних і конфесійних груп населення. Тому відбулася активізація зусиль науковців до проведення широкомасштабної роботи з відновлення соціальної справедливості щодо жертв політичного терору. Розпочалася підготовка та видання місцевих науково-документальних збірок “Реабілітовані історією”. У 2004 році надруковано першу книгу “Реабілітовані історією. Луганська область”, у 2005, 2008 та 2013 роках – наступні: друга, третя та четверта книги. У розділах книг “Мовою документів”, що зберігаються в Державному архіві Луганської області, ідеться про те, як здійснювалися репресії в регіоні, якими були масштаби та як вони позначалися на економіці, розвитку науки і культури, формуванні соціальної сфери, на моральному стані населення²⁴.

На виконання Указу Президії Верховної Ради України від 27 серпня 1991 року “Про передачу архівів Компартії України до підпорядкування Державним архівам України при Кабінеті Міністрів України” та розпорядження № 340 від 19 вересня 1991 року виконкому Луганської обласної ради було ліквідовано архів Луганського обкому Компартії України. До Державного архіву Луганської області було передано будівлю за адресою – вул. В. В. Шевченка, 12, архівні документи в кількості 121 фонд (672 553 од. зб.), технічне устаткування та майно.

У 1993 році архівісти, виконуючи свій громадянський та професійний обов’язок, відкрили найтрагічнішу сторінку історії України – Голодомор 1932–1933 років. Виявлено 37 архівних документів, що були представлені на виставках. Проведено цикл радіопередач на обласному радіо та телебаченні, опубліковано низку статей в обласних газетах з використанням архівних документів.

На виконання Указу Президента України “Про заходи у зв’язку з 75-ми роковинами Голодомору 1932–1933 років в Україні” упродовж 2007–2008 років луганські архівісти брали активну участь у дослідженні Голодомору в Україні. Було опрацьовано 281 книгу записів

цивільного стану (смерть), за якими складено поіменний список на 30187 померлих, котрі увійшли до “Національної книги пам’яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні. Луганська область”²⁵.

Вийшло у світ науково-документальне видання “Голодомор на Луганщині 1932–1933 років”. На його сторінках вміщено документи викривального характеру, що впродовж десятиліть становили державну таємницю, відводили руку покарання від справжніх винуватців геноциду українського народу. Цей збірник – данина світлій пам’яті тисяч невинних жертв Голодомору.

З початку 2000-х років в архіві тривала робота з укладання Довідника по фондах Державного архіву Луганської області, який дав змогу розширити і полегшити роботу з використання документів архіву, допомогти зорієнтуватися в їх складі. Станом на 01.01.2000 року в Державному архіві Луганської області зберігається 5954 фонди, що складає 1322876 одиниці зберігання справ Національного архівного фонду.

За вагомий внесок у розвиток архівної справи та плідну діяльність у формуванні, збереженні та популяризації історико-культурного надбання українського народу колектив Державного архіву Луганської області у серпні 2007 року був нагороджений Почесною грамотою Кабінету Міністрів України.

Нині Державний архів Луганської області є найбільшою скарбницею документів з історії Луганщини. Документальний фонд його складає 1654424 од.зб., з них 1642102 од.зб. управлінської документації та 1108 документів особового походження. Джерелами комплектування Державного архіву Луганської області є 208 підприємств, установ та організацій²⁶.

У 2014 році вперше за останні 70 років перед архівними установами нашої області виникла загроза масштабного знищення Національного архівного фонду. Місто Луганськ і частина області опинилися під контролем представників незаконних військових формувань, якими здійснюються численні терористичні акти, а також дії, пов’язані з блокуванням і захопленням будівель державних і громадських підприємств, організацій і установ.

З 119 архівних установ Луганської області на окупованих територіях опинилися 73, а саме: 5 архівних відділів і секторів райдержадмі-

ністрацій, 11 архівних відділів міських рад, 57 трудових архівів. Загальна чисельність документів, які зберігаються в архівних установах, що перебувають у зоні АТО, становить 1635094 од. зб. НАФ.

Державний архів Луганської області опинився в епіцентрі проведення антитерористичної операції. В результаті бойових дій завдано значної шкоди двом будівлям Держархіву.

Незважаючи на обставини, що склалися, архівні установи області, підконтрольні українській владі, продовжують виконувати свої функції.

Відповідно до розпоряджень Луганської облдержадміністрації та наказів директора Держархіву упродовж серпня–вересня 2014 року Держархів двічі змінював місцезнаходження. З першого серпня 2014 року тимчасовим “притулком” Державного архіву Луганської області визнано адміністративну будівлю Сватівської районної ради за адресою: м. Сватове, вул. Радянська, 25, а з 19 вересня 2014 року Державний архів Луганської області має нову адресу: м. Сєвєродонецьк, Радянський проспект, 59. Співробітники Держархіву були переведені на роботу за новим місцем знаходження.

Глибоко усвідомлюючи свій професійний і громадянський обов’язок, враховуючи виклики сьогодення, працівники Державного архіву Луганської області докладають максимум зусиль для збереження документів НАФ. Незламною є віра в повернення до Луганська Державного архіву та його документів – до частини свого життя.

---

¹ Державний архів Луганської області (далі – Держархів Луганської обл.), ф. Р-702, оп. 1, спр. 3, арк. 4.

² Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 3, арк. 41.

³ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 5, арк. 31.

⁴ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 36, арк. 9.

⁵ Будівля монастиря будувалася двома афонськими монахами на пожертви місцевих мешканців. Назва монастиря невідома.

⁶ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 4, арк. 26.

⁷ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 4, арк. 12.

⁸ Архівна справа, № 4, Харків, 1927 р., ст. 89.

⁹ Держархів Луганської обл., ф. Р-702, оп. 1, спр. 58, арк. 3.

¹⁰ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 117, арк. 20.

¹¹ Державний архів Донецької області (далі – Держархів Донецької обл.), ф. Р-1136, оп. 1, спр. 6, арк. 23.

¹² Держархів Луганської обл., ф. Р-702, оп. 1, спр. 29, арк. 34; оп. 1, спр. 116, арк. 2

¹³ Так само, ф. Р-1191, оп. 1, спр. 127, арк. 14.

¹⁴ Так само, ф. Р-1046, оп. 1, спр. 1, арк. 23.

¹⁵ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 142, арк. 6.

¹⁶ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 114, арк. 5–67.

¹⁷ Так само, ф. Р-1046, оп. 3, спр. 197, арк. 149.

¹⁸ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 146, арк. 24.

¹⁹ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 197, арк. 1–49.

²⁰ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 148, арк. 2.

²¹ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 190-а.

²² Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 209, арк. 45.

²³ Так само, ф. Р-702, оп. 1, спр. 165, арк. 23.

²⁴ Книга “Реабілітовані історією. Луганська область”.

²⁵ Національна книга пам’яті жертв Голодомору 1932–1933 років в Україні. Луганська область.

²⁶ Річний звіт про виконання плану розвитку архівної справи архівними установами Луганської області за 2014 рік.

There is studied the history and functioning of the State Archives of Luhansk Region. The article deals with the most important events in the life of institution, provides information on the structure and content of the documentary base of archives is given.

Key words: the State Archives of Luhansk Region; the archival fond; the archival document.